

4.2020

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

# TOLKTRYCKET



**DEBATT:** Är tolk alltid bästa lösningen? s. 8

**NORDEN:** Tystnadsplikt och tillit i Norge s. 14

**SVERIGE:** Fem röster om tolktjänstutredningen s. 16



**UTBILDNING:**  
Fler döva kollegor s. 6-7



**FORSKNING:**  
Covid-19 och teckenspråkstolkar s. 13



**ARBETSMILJÖ:**  
Allt mer distanstolkning s. 20



- 3** Ledare
- 4** Styrelsenytt
- 5** Föreningen för skriv- och TSS-tolkar
- 6-7** Fler döva kollegor
- 8-11** Är tolk alltid bästa lösningen?
- 12** Insändare i Bohuslänningen
- 13** Aktuell forskning om corona och tolkar
- 14-15** Tystnadplikt och tillit i Norge
- 16** Fem röster om tolktjänstutredningen
- 17** Tittartips under det mörka halvåret
- 18-19** Vad händer på Stockholms universitet?
- 20-27** Distanstolkning förr och nu

## TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

**Mejl:** [tolktrycket@sttf.org](mailto:tolktrycket@sttf.org)

**Ansvarig utgivare:** Rebeca Ferrer Esquivel

**Redaktör:** Stefan Coster

**Medverkande detta nummer:** Johanna Lundin Agerberg, Juli af Klintberg, Kristian Kåresjö Nelson, Evelina Alenäs, Anders Lundgren, Anna-Lena Nilsson, Hilde Haualand, Stellan Solgård, Maarte de Meulder, Olivier Pouliot, Helge Edland, Kathrine G. Rehder, Mariann Eidberg, Michaela Sandström, Caroline Lundkvist, Eva Västlund, Malin Wennblom, Angelica Grann, Kristin Lagersten Löfgren, Helena Bani-Shoraka, Ingmarie Andersson och Silke Spangler.

**Nummer sedan start:** 111

**Deadline för nästa nummer:** 14 mars

### STTF:s styrelse:

Rebeca Ferrer Esquivel, ordförande  
Juli af Klintberg, vice ordförande  
Tina Wigren Svensk, kassör  
Kristian Kåresjö Nelson, webansvarig  
Jonathan Bjurefors Gierdda, ledamot

### Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 4 000 kr  
2/3-sida 3 000 kr  
1/2-sida 2 500 kr  
1/3-sida 1 800 kr  
1/4-sida 1 500 kr  
1/8-sida 1 000 kr

Vid köp av halvsidesannons (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på [sttf.org](http://sttf.org) och en puff i STTF:s flöde på facebook.

### Redaktion för Tolktrycket:

Johanna Alesmark  
Marie Edholm  
Alva Rosengren-Blom  
Silke Spangler  
Stefan Coster



[sttf.org](http://sttf.org)



[sttftolk](https://www.instagram.com/sttftolk)



Sveriges  
teckenspråkstolkars  
förening (STTF)

### Bli medlem på [sttf.org](http://sttf.org)

Aktiva 350 kr  
Stödjande 200 kr  
Organisation 600 kr  
Endast prenumeration 600 kr  
Extra nummer (för pren.) 350 kr  
Studering 175:-

# Vågar vi ta ansvar att fråga?

**När ett tolkuppdrag innebär att vi ska samarbeta** med en tolkkollega, som vi kanske aldrig jobbat med förut, kan av olika skäl vara så att situationen inte fungerar. Det naturliga är att fråga varför det inte fungerar, men kanske den andra tolkkollegan från sitt perspektiv inte ser samma saker som du. Som bekant kan man inte läsa tankar och det betyder också att man inte kan ta det för givet att hen ser samma saker som en. Detta innebär att vi måste ta ansvaret att fråga, fråga hur hen tänker eller tycker om tolkprocessen. Skapa en konstruktiv diskussion. Det är inte det lättaste, men ibland måste det göras.

**Varför jag tar upp detta?** Några hörande tolkkollegor har vänt sig till mig och undrat vad de ska göra med sin döva tolkkollega, som det inte fungerade med. En sa att det var som att vara vit och säga till en svart vad en ska göra. Att vara en hörande som ska säga till en döv vad en ska göra, det kände de var svårt. Här vill jag betona att här är ni i första hand tolkkollegor och tolkkollegor ska kunna ha det samtalet. Fenomenet gäller inte bara hörande med döva tolkkollegor, utan även hörande med hörande tolkkollegor. Det är svårt att ta upp det, men vi har det ansvaret för vår utveckling i tolkyrket.

**Tolkyrket är öppet för kritik**, inte minst från den eller dem som man tolkar för samtidigt som man måste komma ihåg att det inte alltid är personligt, utan den konstruktiva kritiken är till för själva tolkprocessens bästa. När det är personligt, får man ta det därifrån och försöka minnas att ta upp det på ett konstruktivt sätt. Det är känsligt och det gäller därför att ta upp det på ett bra sätt och att fråga: Hur tycker du att det har fungerat? Hur vill du att det ska vara? Hur tänker du? Det är ett sätt att börja för att öppna upp för ett konstruktivt samtal kollegor emellan. Då kan man också lägga fram vad man själv tyckte eller tänkte.

**Inte alla** – varken hörande och döva - är bra tolkar, tills man tar upp det med dem så att de själva kan utvecklas. Det kan också bero på något hos en själv, som man inte noterat. Så samtalet kan öppnas för bådadas utveckling. Alla tolkar passar inte överallt, oavsett hörselgrad. Vissa passar bäst till politiska uppdrag, andra till uppdrag inom kyrkan och andra till mer fysiska uppdrag. Ingen ska sättas i fack, utan varje uppdrag ska fördelas utifrån kompetens och rätt tolk till rätt uppdrag.

**Döva teckenspråkstolkar är relativt nytt** i Sverige. Som allt i världen har det tagits emot både positivt och inte positivt, av olika skäl. Precis som hörande tolkar på 70-talet. Döva var först så misstänksamma mot tolkar, att de valde att tala själva så att saken riktigt kom fram. Det finns ett tv-program från 70-talet, där det satt döva som skulle debattera med hörande politiker och föräldrar, och det fanns tolkar med. Döva talade till hörande och tolkarna tolkade vad de hörande sa och så pågick det hela programmet. De första tolkarna var ju från Frälsningsarmén som ofta bestämde vad

*» Allt har sin tid men för att kunna mötas måste vi kunna ha ett konstruktivt samtal «*

döva skulle få veta och göra. Därför var döva misstänksamma från början. Men som med allt finns det två läger. Det fanns andra döva som glädde sig åt att de äntligen fick tillgänglighet till kommunikation med hörande genom teckenspråkstolkarna. Det tog sin tid innan döva och teckenspråkstolkar blev allierade, även om merparten var positiva. Det var också en tid då man inte trodde att teckenspråket var ett riktigt språk, innan teckenspråksforskningen bevisade det.

**Döva teckenspråkstolkar har kompetens** inom teckenspråk, som är deras första språk och hörande teckenspråkstolkar har kompetens inom svenska, som är deras första språk. Båda kan det andra språket relativt bra. Vissa kan det mycket bra så tillsammans blir det bara vinst. Inte minst för klienten. Allt har sin tid men för att kunna mötas måste vi kunna ha ett konstruktivt samtal. Här ska vi - viktiggast av allt - också komma ihåg att både hörande och döva teckenspråkstolkar jobbar för samma sak: att klienten ska få möjlighet till delaktighet genom språktillgänglighet.

Tillbaka till kärnfrågan: Varför frågar inte du din tolkkollega?



Juli af Klintberg  
Vice ordförande

**Styrelsen började höstens arbete** med en coronavänlig kick off. Idéer bollades, förslag diskuterades, fika intogs i mängder, och när vi lämnade konferensrummet i september visste vi att vi hade ett kul, men utmanande år framför oss!

Ett projekt som vi jobbat på är att arbeta fram ett material för nyutexaminerade tolkar. Vi minns alla hur det var att komma ut i arbetslivet och känna "Vad gör jag nu?". En broschyr är inte samma sak som att hålla någon i handen, men det är i alla fall något att stoppa i fickan och ta upp för att läsa igenom när man behöver tips eller peppande ord. Materialet kommer förhoppningsvis att kunna skickas ut till tolkklasserna som går ut våren 2021.

Utredningen om en förstärkt tolktjänst är igång, och STTF kommer att vara en del i det arbetet. I december kommer två representanter från styrelsen att delta i ett möte tillsammans med ansvariga på Regeringskansliet. Vi ser fram emot mötet och hoppas på goda resultat för alla Sveriges tolkar.

Tiden går fort och om inte alltför lång tid är det ännu en gång dags för årsmöte. Känner du att du vill vara med och planera och organisera årsmötet 2021? Hör av dig till STTF:s ordförande på [rebeca.ferreresquivel@sttf.org](mailto:rebeca.ferreresquivel@sttf.org)!

Vi vill också passa på att meddela att hemsidan behöver genomgå lite service och uppdateringar, och den kommer därför att ligga nere under en period kring årsskiftet. Håll tummarna för att vi får tillbaka den i bättre skick. Med det återstår det bara att önska era alla en god jul och ett gott nytt år från alla i styrelsen!

**Kristian Kåresjö Nelson**  
Ledamot

## Vill du vara med och skapa STTF:s nätverksgrupper?

**I styrelsen har vi diskuterat** om sätt att skapa fler kommunikationskanaler med våra kollegor. Det är alldeles för många kommentarer och idéer på sociala medier som skulle kunna bli något mer konkret - antingen föreläsningar eller fortbildningsmöjligheter - men som går förlorade idag. Vår lösning på detta är att skapa egna facebookgrupper. Att administrera ett flertal facebookgrupper är dock tidskrävande och något vi skulle vilja delegera till lokala grupper som kan följa upp och verkställa de tankarna som delas i grupperna.

Dessa lokala grupper kallar vi för nätverksgrupper. Nätverksgrupperna får då i uppdrag att ansvara för administration av den lokala facebookgruppen och agera språkrör mellan den och styrelsen. På så sätt kan de ta upp konkreta förslag om exempelvis föreläsningar eller workshops som efterfrågas av facebookmedlemmarna.

Tanken är att både STTF:s medlemmar och icke-medlemmar ska kunna få vara med i facebookgrupperna. När det väl är dags att verkställa våra idéer kan medlemmarna få delta i aktiviteter till ett mer förmånligt pris, men det viktiga är att vi faktiskt når ut till alla våra kollegor, även dem som idag inte är medlemmar i STTF.

Genom att etablera nätverksgrupper som ansvarar för vissa områden fördelar vi ansvaret på så sätt att om nätverksgruppen består av tre tolkar så kommer arbetet av att administrera den lokala facebookgruppen knappt märkas. Jag vet av egen erfarenhet att liknande grupper redan finns idag. Vi i styrelsen kommer självklart vara med och hjälpa till med det vi kan. Två representanter från styrelsen kommer vara med i varje facebookgrupp och agera administratörer.

Vi vill också uppmana våra döva tolkkollegor och framtida kollegor som just nu kämpar sig igenom tolkutbildningen att etablera egna grupper. Det finns säkert frågor inom de grupperna som kräver separata rum och vi vill med detta framförallt uppmuntra till dialog.

Låter detta som något för dig? Hör gärna av dig till styrelsen på [kontakt@sttf.org](mailto:kontakt@sttf.org)

Vår förening fortsätter att kämpa för skrivtolk-Sverige. Eftersom vår styrelse är spridd över hela Sverige påverkas inte vårt styrelsearbete direkt av Coronapandemin - vi sågs på distans långt innan Tegnell uppmanade oss att göra det. FST ligger helt enkelt alltid i framkant!

#### Några frågor som är aktuella för oss nu:

Vi följer upp det beklagliga beslutet om förbud mot förin-skrivning i Region Gävleborg. Skrivtolkanvändare har drabbats på fältet och skrivtolkarna har ställts inför onödiga etiska dilemman. Vi påpekar hur dåligt detta blir för alla parter.

En stor del av skrivtolkarna i Sverige använder skrivtolk-programmet ProType. Vad händer den dagen ProType faktiskt kraschar? Vi ser vikten av att arbeta proaktivt med denna typ av frågor.

FST bevakar skrivtolkutbildning via Utbildningsrådet. Vi har initierat ett nytt möte.

Vi vill nå ut, enklare och snabbare. Hemsidan ska göras om! Håll utkik!

Vill du stötta detta viktiga arbete? Välkommen som medlem! Har du trippelkompetens är du välkommen som fullvärdig medlem, annars välkomnar vi dig som är teckenspråkstolk som stödjande medlem. Betala in innan årsskiftet så gäller medlemsavgiften för hela nästa år. Då missar du inte chansen till fortbildning i samband med årsmötet. Väl mött där!

God jul och gott nytt år!

Hälsningar från

FST:s styrelse genom Evelina Alenäs, ordförande



Föreningen för skriv- och TSS-tolkar inbjuder till

## ÅRSMÖTE 2021

Lördagen 30 januari kl. 11:00-12:30  
via plattformen Zoom.

### FORTBILDNING

I samband med årsmötet välkomnas alla medlemmar att kostnadsfritt delta i en fortbildning som leds av skrivtolksutbildare Maria Laurin. Det blir en workshop där praktisk övning varvas med aktuell och viktig teori om skrivtolkning. Du kommer garanterat få med dig intressanta lärdomar hem! Fortbildningen genomförs via Zoom lördagen 30 januari kl. 09:00-11:00, alltså innan årsmötet går av stapeln.

Anmäl dig till [info@skrivochststolk.se](mailto:info@skrivochststolk.se) **senast 15 januari**

När du anmält dig kommer information om hur mötet och fortbildningen ska genomföras samt möteslänk att mejlas ut till dig. Skriv i din anmälan om du önskar medverka endast på årsmötet eller på både årsmötet och fortbildningen.

**För att ha rösträtt vid årsmötet krävs att du betalt in medlemsavgift för 2021. Betala till Bg nr 5526-8114, uppge namn och mejladress.**  
[www.skrivochststolk.se/medlemskap](http://www.skrivochststolk.se/medlemskap)



# Skolavslutning f

Den 24 september var sista dag  
folkhögskolas utbildning för dö

Från vänster: Mona Riis, Charlotta Högberg, Rebecca Remme, Linda Johansson, Izabella Thuresson, Ira Cokoris, Nick



# för döva kollegor

gen för deltagarna på Västanviks  
öva tolkar

Niclas Björkstrand, Mia Henriksson, Alice Kloch, och Rebecca Drammeh. FOTO: Anders Lundgren

# Vad är en bra tolk och är en tolk alltid det som behövs?

I ett samhälle där inte alla kan teckenspråk behövs tolkning, och en väl fungerande tolktjänst är därför en del av ett inkluderande samhälle. I både Sverige och Norge är tolkning en väletablerad samhällsservice, och samhället står för kostnaden för teckenspråkstolk i många sammanhang. I dagens samhälle har döva möjlighet att komma till tals i fler och fler situationer, och allt eftersom antalet döva med högre utbildning ökar får döva också högre positioner i samhället. Med den utvecklingen ökar också kraven på teckenspråkstolkars kompetens.

Men, tolkutbildningarna har inte längre krav på förkunskaper i teckenspråk, och de leder som mest till en kandidatexamen. Masterutbildning bland tolkar är sällsynt. När tolken har lägre utbildning än deltagarna i en tolkad situation, kan det bli problem för tolken – särskilt när det gäller kunskapsintensiv tolkning som till exempel inom högre utbildning och för döva professionsutövare. Mångfalden i samhället ökar, och det gör att tolkar idag också till exempel förväntas tolka i situationer där de inte kan de(t) teckenspråk som deltagare i tolsituationen använder, eller i situationer där deltagarna har så stora problem att kommunicera med varandra att en tolk absolut inte räcker till för att lösa dem. Att det blir fler och fler tolkar som själva är döva är något som nog ger en bättre tolktjänst till fler, men det finns fortfarande situationer som är problematiska.

Samtidigt ser vi tecken på att tolktjänsten tas för given och att vi sällan diskuterar de stora och svåra problemen kring tolkning. Men, också väletablerade tjänster som tolktjänsten behöver, precis som andra sociala institutioner, studeras och diskuteras kritiskt. I den här artikeln vill vi ta upp två frågor: 1) Leder tolkning till faktisk delaktighet? och 2) Vad betraktas som en "bra tolk"? Vi hoppas med det bidra till att tolkar och döva börjar prata med varandra – en dialog mellan tolkar och döva tycker vi är viktig både för att se till att döva får en god samhällsservice och för att bevara tilliten till tolkprofessionen.

De här frågeställningarna närmar vi oss delvis från olika håll. Anna-Lena har varit tolk sedan 1981. Hilde har i många år och i många situationer kommunicerat via och samarbetat med tolkar, och även i enstaka fall själv tolkat mellan olika teckenspråk. Men vi har också något gemensamt – vi ser behovet av, och undervisar båda på, en akademisk tolk-



*Leder tolkning till faktisk delaktighet, eller är tolkning en nödlösning?*

utbildning. Samtidigt ser vi att professionaliseringen av tolkyrket har fört tolkarna (som profession) längre från dövsamhället. Tolkar kommer inte längre alltid ur dövsamhället (Cokely 2005), och är därför inte heller alltid personer som döva känner, och har förtroende för. Döva upplever att de på många sätt förlorat inflytande över den utbildning och den tjänst som de själva en gång kämpade för att den skulle inrättas (Nilsson, 2019).

Den första frågan vi vill ta upp är: Leder tolkning till faktisk delaktighet, eller är tolkning en nödlösning? (De Meulder & Hualand, 2019) Tolktjänsten är som sagt väletablerad, och har lett till stora förändringar och förbättringar i dövsamhället och för dövas möjlighet att delta i majoritetssamhället. Men, ibland fungerar det inte tillräckligt bra med tolkning, och då är det nästan alltid döva, som minoritetsspråkliga, som hamnar i underläge (van Herreweghe, 2002; Young et al., 2019; De Meulder & Hualand 2019). Detta sker trots idealet om att tolken ska vara där för alla som deltar i det tolkade samtalet. När det finns tolk på plats skapas det lätt en "illusion of inclusion" – dvs. det ser ut som om alla deltar på lika villkor, men både tolkar och döva vet att det ofta





FOTO Charlotte H Agerup

### **Anna-Lena Nilsson**

Professor i teckenspråk och tolkning, Institutionen för språk och litteratur, NTNU (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet), Trondheim

### **Hilde Hualand**

Socialantropolog och universitetslektor, Institutionen för internationella studier och tolkning, OsloMet – storbyuniversitetet, Oslo

inte är sant (Cokely, 2005). Det verkar råda en naiv övertro på vad tolkar och tolkning kan uppnå – både bland politiker, i dövas organisationer, i skolan och utbildningsväsendet och i samhället generellt. Hur kan tolkar och döva samarbeta för att förändra och förbättra den här situationen? Kan vi, tillsammans, påverka samhället så att det skapas fler möjligheter för direkt kommunikation på teckenspråk, istället för att kommunikation via tolk alltid betraktas som den bästa lösningen? Kan vi, tillsammans, göra så att tolkade situationer kan fungera bättre?

Den andra frågan vi vill ta upp handlar om vad som är "en bra tolk". Forskning visar att döva och tolkar har olika åsikter om vad som är viktigt för att man ska tycka att en tolk är bra (Napier et al. 2018:36; de Wit 2011; de Wit & Sluis 2014). Både tolkar och döva anser naturligt nog att goda teckenspråkskunskaper är mycket viktigt. Men, sedan går åsikterna isär. Tolkar rankar exempelvis sådant som att hålla ett professionellt avstånd till primärdeltagarna i tolksituationer, att klä sig professionellt och hålla sig inom en strikt definierad "tolkroll" som mycket viktigt. För många döva är det viktigare att tolkar har ett nära band till dövsamhället, och att de är ödmjuka och villiga att lära mer. Det är dess-

”

*Det många bland annat efterlyser är att dövas perspektiv på tolkning ska stå i fokus när man utbildar tolkar*



”

***Tolkprofessionen är vid det här laget så väl etablerad att vi också måste våga ta upp problematiska sidor av tolkning, utan att det innebär att vi misstänkliggör tolkar och undergräver deras position***

utom väldigt viktigt att döva känner förtroende för tolken, och att tolken har det som ofta omtalas som “en positiv attityd” till döva. Det är verkligen inte lätt att kombinera det professionella avstånd som många tolkar anser viktigt med de nära band till dövsamhället som många döva tycker är viktigt. Att åsikterna går isär kan vi se i den relativt nya boken *Deaf Eyes on Interpreting* (Holcomb & Smith, 2018). Det var också tydligt i flera presentationer på den senaste världskongressen för teckenspråkstolkar (t. ex. Sheneman & Robertson, 2019). Det många bland annat efterlyser är att dövas perspektiv på tolkning ska stå i fokus när man utbildar tolkar. I flera länder har situationen på senare år utvecklats i en riktning där man faktiskt talar öppet om att förtroendet mellan döva och tolkar är på väg att försvinna (StreetLeverage, 2018), och att man inte alls är eniga om vad en bra tolk är.

Den enskilda tolken kan knappast göra något åt saken – särskilt inte när man befinner sig mitt i en situation där alternativet ofta är ingen tolk alls, vilket skulle vara ännu sämre. Men, det borde vara möjligt för tolkar att diskutera de problematiska sidorna av tolkning i mer generella termer. Tolkprofessionen är vid det här laget så väl etablerad att vi också måste våga ta upp problematiska sidor av tolkning, utan att det innebär att vi misstänkliggör tolkar och

undergräver deras position. Vi tror tvärtom att en öppen dialog mellan döva och tolkar om de problem vi har tagit upp här både kan stärka tilliten till tolkar och stärka dövas möjlighet att delta i samhället. Tillsammans behöver vi diskutera vad vi tycker är viktigt när det gäller förtroende för tolkar, när tolkning fungerar bra och när det inte gör det. Med dialog kan vi tillsammans försöka förändra och förbättra tolkutbildningen och tolktjänsten.

#### **Anna-Lena Nilsson**

Professor i teckenspråk och tolkning, Institutionen för språk och litteratur, NTNU (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet), Trondheim

#### **Hilde Haualand**

Socialantropolog och universitetslektor, Institutionen för internationella studier och tolkning, OsloMet – storbyuniversitetet, Oslo



#### Referenslista:

Cokely, Dennis. (2005). Shifting Positionality: A Critical Examination of the Turning Point in the Relationship of Interpreters and the Deaf Community. In Mark Marschark, Rico Peterson, & Elizabeth A. Winston (Eds.), *Sign Language Interpreting and Interpreter Education. Directions for research and practice* (pp. 3-28). Oxford: Oxford University Press.

De Meulder, Maartje, & Haualand, Hilde. (2019). Sign language interpreting services. A quick fix for inclusion? *Translation and Interpreting Studies*, 23. doi:<https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/tis.18008.dem>

Herreweghe, Mieke van. (2002). Turn-Taking Mechanisms and Active Participation in Meetings with Deaf and Hearing Participants in Flanders. In Ceil Lucas (Ed.), *Turn-Taking, Fingerspelling, and Contact in Signed Languages*. (Vol. 8, pp. 73-103). Washington D.C.: Gallaudet University Press.

Holcomb, Thomas K., & Smith, David H. (Eds.). (2018). *Deaf Eyes on Interpreting*. Washington, D.C.: Gallaudet University Press.

Napier, Jemina, McKee, Rachel, & Goswell, Della. (2018). *Sign Language Interpreting. Theory and Practice*. Sydney, NSW: The Federation Press.

Nilsson, Anna-Lena. (2019). Att vara "en bra tolk" – förr, nu och i framtiden. In Stefan Coster (Ed.), *Konferensvolym, STTF:s årsmötes- och fortbildningshelg februari 2019* (Vol. 4, pp. 6-35). Varberg, Myrans tryckeri: Sveriges teckenspråkstolkars förening.

Sheneman, Naomi, & Robinson, Octavian E. (2020). Treasuring our Roots: Centering deaf situated knowledges in the signed language interpreting profession. In Campbell McDermid, Suzanne Ehrlich, & Ashley Gentry (Eds.), *Honouring the past, Treasuring the present, Shaping the future. Conference Proceedings of the 2019 WASLI Conference* (pp. 96-115): WASLI.

StreetLeverage. (2018). <https://streetleverage.com/2018/10/erosion-of-trust-sign-language-interpreters-and-hearing-privilege/> (2020-10-24)

Wit, Maya de. (2011). *A sign language interpreter in inclusive education: The view of deaf persons on their quality of life*. (MA), European Master in Sign Language Interpreting. Retrieved from: [https://www.academia.edu/3520438/Wit\\_M\\_de\\_2011\\_A\\_Sign\\_Language\\_Interpreter\\_in\\_Inclusive\\_Education\\_The\\_View\\_of\\_Deaf\\_Persons\\_on\\_their\\_Quality\\_of\\_Life\\_MA\\_Thesis\\_Edinburgh\\_Heriot\\_Watt\\_University](https://www.academia.edu/3520438/Wit_M_de_2011_A_Sign_Language_Interpreter_in_Inclusive_Education_The_View_of_Deaf_Persons_on_their_Quality_of_Life_MA_Thesis_Edinburgh_Heriot_Watt_University) (2020-10-24)

Wit, Maya de, & Sluis, Irma. (2014). Sign language interpreter quality: the perspective of deaf sign language users in the Netherlands. *The Interpreters' Newsletter*, 19, 63-85.

Young, Alys, Oram, Rosemary, & Napier, Jemina. (2019). Hearing people perceiving deaf people through sign language interpreters at work: on the loss of self through interpreted communication. *Journal of Applied Communication Research*, 47(1), 90-110.

# Döva kommer inte bli hörande

## teckenspråkstolkarna måste bli fler

Den 22 september i år publicerade tidningen Bohuslänningen en insändare av Stellan Solgård från Göteborg

I dag utbildas det alldeles för få teckenspråkstolkar. Utbildningarna som tidigare har funnits på sju olika skolor i landet har nu skurits ner till fyra; tre folkhögskoleutbildningar på eftergymnasialnivå och en universitetsutbildning. Elevantalet har drastiskt sjunkit och nu går cirka tio elever per år ut i hela landet från de få skolor som finns kvar.

Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) gjorde en utredning för att se hur utvecklingen ser ut inom tolkyrket och det är inte en positiv läsning. Det är ett fantastiskt yrke, men det som väntar en nyutbildad tolk är en inkomst på 21 500–23 500 kronor och även svårigheter att få en trygg anställning. Det är förstaeligt att unga i dag inte väljer att satsa fyra års studier för att bli teckenspråkstolk.

Tolkar har en komplex yrkesroll. De ska inte bara hantera språket och kommunikationen utan också tystnadsplikt, sekretess, neutralitet och opartiskhet. Tolkar har en nyckelposition vid många av de möten som äger rum mellan myndighetspersoner och personer som inte använder svenska som första språk. De har en komplex yrkesroll som inte bara ska hantera språket och kommunikationen; de ska även följa de etiska riktlinjer som fastställs i god tolksed, vilket innebär att de ska vara opartiska och neutrala, tolka allt som sägs i rummet och tolka i jagform.

I dag sätter vi kommunikation högt på listan av vad vi förväntar oss av medarbetare och vad som är viktigt på en arbetsplats. Tolkar ska finnas med i livets alla sammanhang där man som döv/hörselskadad behöver få informa-



*Tolkar har en komplex yrkesroll. De ska inte bara hantera språket och kommunikationen utan också tystnadsplikt, sekretess, neutralitet och opartiskhet.*

tion på sitt första språk – nämligen teckenspråk. Tolkar behövs på alla platser där kommunikation förekommer.

”Varje dag pågår tusentals samtal runt om i världen som inte hade varit möjligt om det inte hade varit för att det finns personer som kan tolka. Människor är ibland beroende av tolkar för att kunna sköta sitt arbete eller för att klara ut sina privata angelägenheter” skriver Cecilia Wadensjö, i boken Kontakt genom tolk (2018). Döva kommer inte att bli hörande. Det kommer således alltid att behövas teckenspråkstolkar i samhället. Och kraven på oss blir högre och högre när det gäller kompetens och flexibilitet.

Som jag förut skrev så är det ett fantastiskt yrke – men det är inget attraktivt yrke i dag. Det behöver förändras. Problemet har två sidor. Det finns för få tolkar och det finns för lite pengar i regionerna som är avsatta för att an-

ställa tolkar och ge dem en värdig lön för det arbete de utför. Några kommuner har börjat anställa egna tolkar och där har tolkarna lyckats få upp lönen med flera tusen kronor. Tolkar kommer att bli ett bristyrke. Det kommer inte vara många som utbildar sig eftersom det finns små möjligheter till anställning. Det som erbjuds om man får en chans till anställning är som sagt en väldigt låg lön.

Nu måste det börja hända saker inom tolkyrket. Samhället måste förstå att tolkar är en samhällsbärande funktion. Att vi möjliggör kommunikation och möten för de som inte har ett gemensamt språk. I detta fall teckenspråk och svenska. Regeringen har på nytt tillsatt en utredare för att se över hur en ”Samlad tolktjänst ” ska se ut, kallad ”Förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet”. Utredning efter utredning har startats genom åren men det är ingen som har vågat fatta några beslut som gör samordningen av tolkar mer lätthanterlig och jämlik i landet.

Vi tolkar måste få en chans till en trygg och utvecklande anställning med en lön som går att leva på. Förutom att det är färre som söker sig till tolkutbildningarna är det fler och fler som lämnar yrket just på grund låg lön och försämrade arbetsvillkor.

Efter fyra års studier och med vår breda kompetens inom så många olika vitt skilda yrkesområden så måste regioner och regering se vikten av vårt arbete och höja våra löner därefter.

**Stellan Solgård**  
teckenspråkstolk/dövblindtolk  
lokalt Visionsombud VGR

# Covid-19 och teckenspråkstolkar

*Maarte de Meulder  
och Oliver Pouliot  
undersöker hur  
covid-19 påverkar  
teckenspråkstolkar i  
Europa.*



**Maartje De Meulder**  
Forskare vid University of Applied  
Sciences Utrecht, Nederländerna



**Olivier Pouliot**  
Teckenspråkstolk och grundare av  
Overseas Interpreting, Storbritannien

## **I korthet, vad har er forskning gått ut på?**

Målet med vår studie har varit att titta på hur covid-19 påverkar och utvecklar distansarbete för teckenspråkstolkar över hela världen, samt hur tolkar upplever detta. Vi har skickat ut tre stycken enkäter för att kunna mäta hur läget förändras över tid. Dessa enkäter var "levande" på så sätt att frågorna anpassades utifrån tidigare svar. Enkäterna tog upp frågor som tidigare erfarenhet av att arbeta på distans, arbetsmiljö, tekniska utmaningar, IT-kompetens och allmänna förändringar av yrket.

## **Hur kommer det sig att ni valde att skriva om teckenspråkstolkar?**

Jag arbetar på University of Applied Sciences Utrecht, där Nederländernas enda kandidatprogram för teckenspråkstolkar finns. Sedan är jag själv yrkesmässigt intresserad av teckenspråkstolkning. Min kollega, Olivier Pouliot, är teckenspråkstolk och grundare av Overseas interpreting. Vi visste att utbrottet av covid-19 hade påverkat tolkars yrkes- och privatliv i grunden. I stort sett över en natt förväntades de börja arbeta på distans. Vi ville veta hur tolkar hade (eller inte hade) anpassat sig till den här förändringen, vilka begränsningar eller möjligheter de hade sett, samt rent allmänt hur man hade hanterat denna oförutsedda utveckling. Våra enkäter har givetvis bara gett en liten del av hela bilden. Teckenspråkstolkars arbete grundar sig ju i dövas behov, så vi behöver också ta reda på hur döva har upplevt samarbetet med tolkar under och efter coronakrisen. Detta tänker vi ta upp i vår framtida forskning.

## **Hur har responsen sett ut? Har folk svarat på era enkäter?**

Första enkäten gick ut i början av april och var helt på engelska. Vi fick in 1168 svar från tolkar i 43 länder. Den andra enkäten skickade vi ut i mitten på april och då på engelska, holländska, franska, spanska och portugisiska. På den fick vi in 871 svar från 40 länder. Den tredje och sista enkäten

fanns tillgänglig i början av juli och då även på tyska. På den fick vi 595 svar från 45 länder.

Eftersom detta var en pågående enkät kunde man delta flera gånger så alla siffror handlar inte om unika respondenter. Men totalt för de tre enkäterna deltog 2634 teckenspråkstolkar en, två eller tre gånger. De fem länder som hade flest deltagare var USA, Storbritannien, Nederländerna, Tyskland och Australien. Vi hade ett par respondenter från Sverige: 5 i första enkäten, 36 i andra och 24 i tredje.

## **Finns det några preliminära resultat eller mönster i svaren som ni kan dela med er av?**

Covid-19 har haft och har fortfarande en enorm påverkan på teckenspråkstolkar. I den första enkäten svarade 60% att de aldrig tidigare arbetat på distans och nästan hälften av de svarande uppgav att de arbetade mindre än en timme om dagen på distans.

I den andra enkäten uppgav 33% av de svarande att de inte hade några uppdrag alls, inklusive distansuppdrag. 71% angav som huvudorsak till detta att det helt inte fanns några jobb att ta.

När den tredje enkäten gick ut svarade 71% att de börjat utföra tolkuppdrag på plats igen. Av dessa gjorde 44% det för att de ansågs utgöra en samhällsviktig yrkeskår i sitt land. De som uppgav att de arbetade på distans arbetade 1-3 timmar per dag. 64% fick ingen utbildning i hur man arbetar på distans. Upplevelserna av distansarbete var blandade. Allt ifrån positiva upplevelser där man kunde se fördelarna med det till att verkligen hata distansarbete. En majoritet av de svarande i våra enkäter tror att den uppkomna krisen kommer få en bestående inverkan på teckenspråkstolkars yrkesvillkor.

## **När kommer vi kunna ta del av de färdiga resultaten?**

Vi håller fortfarande på att analysera all data och hoppas kunna ha en preliminär rapport klar till slutet på året.

# Taushetsplikt, roller og tillitsforhold

Med ujevne mellomrom dukker det opp saker der tolker anklages for å bryte taushetsplikten eller komme i konflikt med tolkeprofesjonens etiske retningslinjer. Heldigvis er disse sakene sjelden av alvorlig art, men unntaksvis dukker det opp tilfeller som er så graverende at de får stor oppmerksomhet. I tolkemiljøet er det naturlig at disse sakene blir et hett samtaleemne, siden de fort kan rokke ved den tilliten som tolkeprofesjonen er avhengig av å ha hos primærdeltakerne.

## Handler om å ivareta primærdeltakerne

Alle tolker er underlagt flere "lag" med lover og retningslinjer. Den mest grunnleggende av disse er taushetserklæringen som må signeres før man får jobbe som tolk, og som strengt begrenser muligheten til å bringe videre og bruke informasjon fra tolkesituasjoner.

- Taushetsplikten handler om å ivareta primærdeltakerne og alt det som kommer frem i en tolkemediert samtale, uttaler førstelektor Ingeborg Skaten ved Høgskolen på Vestlandet til Tolkene i Akademikerforbundet (TiA).

## Må ikke misbruke eller utnytte sin posisjon som tolk

Taushetspliktens strenge begrensninger er fulgt opp i TiAs etiske retningslinjer §8, og i punkt 6 i IMDis retningslinjer for god tolkeskikk. I disse slås det blant annet fast at tolken

ikke på noe tidspunkt må misbruke eller utnytte sin posisjon som tolk eller den informasjonen en får tilgang til gjennom tolkingen, til personlig eller økonomisk vinning.

Hva som er økonomisk vinning er stort sett enkelt å forstå. Med personlig vinning kan det være litt mer komplisert. Om man får "likes" på bilder publisert i sosiale medier eller betraktninger fra tolkeoppdrag, er det personlig vinning? Det er ikke nødvendigvis brudd på taushetsplikten, men det er misbruk og utnyttelse av posisjonen som tolk for å få økt sosial kapital. Før en publiserer slikt for å "tjene" på hendelser fra andres liv som en kun har fått tilgang til fordi man er der som tolk, bør en kanskje tenke litt over hvordan det kan påvirke tilliten til tolkeprofesjonen? For å være profesjonell handler tross alt "om å sette sine egne private meninger og behov til side" (Røkenes og Hansen, 2012).

## Uheldig rolleblanding

I sommer var det mange som reagerte sterkt på at en tolk uttalte seg til media om den psykiske helsen til en tidligere klient. Tolken forsvarte seg med at det var lenge siden hen hadde tolket for klienten, og at uttalelsen var gjort som privatperson og ikke som tolk. Men verken taushetsplikten eller tolkeprofesjonens selvpålagte etiske retningslinjer går ut på dato, og de gjelder også uansett hvilken rolle tolken inntar.

Å være bevisst sine ulike roller er en av tolkens viktigste og samtidig mest



utfordrende øvelser. Skaten understreker at det nettopp er hvordan tolken har fått tilgang til informasjonen som videreformidles som er poenget og problemet i denne balansegangen.

- Ved å bruke observasjoner fra sin tolkepraksis, kan tolken skape usikkerhet rundt tolkens nøytralitet, noe som igjen kan skape usikkerhet om hva som er tolkens rolle og ansvarsområde, sier førstelektoren.

## Tolker har ytringsfrihet

Skaten er samtidig klar på at uheldig rolleblanding ikke automatisk er brudd på taushetsplikten i lovens forstand, siden hensikten med denne er å beskytte på individnivå, og ikke på systemnivå. Det gjør for eksempel at tolker bør ha samme prinsipielle rett som arbeidstakere til å varsle om utilbørlige forhold på arbeidsplassen, noe som støttes av professor Patrick Kermit ved NTNU. Han mener at verken taushetsplikten

**Tolkene i Akademikerforbundet (TiA)** är den norska motsvarigheten till STTF. Tidigare hette man Tolkeforbundet men har nu istället organiserat sig som en avdelning inom fackförbundet Akademikerforbundet. Läs mer på [akademikerforbundet.no/tia](http://akademikerforbundet.no/tia)



(Bildene har inget med artikeln att göra) FOTO Daveynin under Creative Commons licens

”

*Med personlig vinning kan det være litt mer komplisert. Om man får "likes" på bilder publisert i sosiale medier eller betraktninger fra tolkeoppdrag, er det personlig vinning?*

eller de etiske retningslinjene forhindrer tolken i å uttale seg eller melde fra om kritikkverdige forhold.

- Tolkene kan ikke stille seg i en posisjon hvor de gir avkall på retter og muligheter som det er vanlig å ha i alle arbeidsforhold, herunder muligheten til å varsle, engasjere seg kritisk og lignende, uttaler Kermit til TiA.

- Det er viktig at vi husker at tolker har ytringsfrihet på linje med andre borgere. I tillegg må vi ikke glemme at man også har lovbestemt opplysningsrett, og kan i noen tilfeller også ha en opplysningsplikt med tanke på omsorgssvikt eller vold, understreker NTNU-professoren.

### **Stort ansvar**

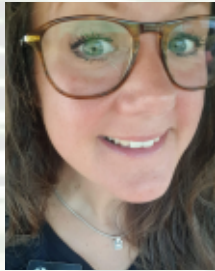
Med ytringsfriheten følger det også ansvar. For tolkens del er dette ansvaret ekstra stort, i og med at tolkerollen gir tilgang til informasjon en ikke had-

de hatt tilgang til som privatperson. Derfor er det viktig å benytte faglig skjønn og unngå uheldig rolleblanding som kan svekke tilliten til hele tolkeprofesjonen.

Det er en god regel å alltid forholde seg til alt som er sett og hørt om enkeltindivider som taushetsbelagt informasjon, med mindre det angår tolkens egen arbeidssituasjon eller er nødvendig å dele med kolleger for å sikre god kvalitet på tolkingen. Informasjon og observasjoner som går på systemnivå kommer ikke inn under taushetsplikten på samme måte. Men det bør likevel ikke deles med andre, med mindre det også er tilgjengelig for tolken som privatperson, angår tolkens arbeidssituasjon og –miljø eller er nødvendig informasjon å gi kolleger.

**Helge Edland, Kathrine G. Rehder  
og Mariann Eidberg**

# "En ny utredning om tolktjänsten har tillsatts. Vad skulle du vilja se för resultat av den?"



## **Michaela Sandström, Göteborg**

"Jag hoppas på att en ny utredning kan leda till att det blir mer rättvist och enkelt för döva att få tolk när det behövs. Detta oavsett var hen bor eller om det är tolkning i privatliv, studier eller yrkeslivet."

## **Caroline Lundkvist, Leksand**

"Jag skulle vilja att statusen för tolkyrket höjs, både i fråga om lön och fler fast anställda tolkar."



## **Eva Västlund, Örebro**

"Lika rätt till tolk oavsett var i landet man bor eller uppdragets innehåll. Vi ska ha en tillgänglig tolktjänst för tolkanvändare, från beställningstillfälle fram till utfört tolkuppdrag. Det ska vara tillgängligt att beställa tolk fler timmar om dygnet, inte bara under "kontorstid" då tolkanvändare kanske själva arbetar och inte har möjlighet att ta en direktkontakt med beställningsmottagaren. Vill också se fler fast anställda tolkar."

## **Malin Wennblom, Vårsås**

"Jag önskar att den nya tolkutredningen gör det enkelt att beställa tolk, enkelt att få tolk och enkelt att arbeta som tolk."



## **Angelica Grann, Norrköping**

"Ett statligt ansvar för tolkning med nationella riktlinjer/regler, men som planeras och styrs upp på lokal nivå. Det blir bättre för tolkanvändare och tolk, och man får det inte sämre/bättre som tolkanvändare beroende på var man är folkbokförd.

Det skulle kunna föra med sig en högre status (statligt anställda/frilansare) för tolkar och bättre översyn över tolkkåren."



# Tolktrycket tipsar: **Hösttecken**



Hösten kom smygande med sina färgskiftningar och gradvis kyligare temperaturer. Solparasoller och isglassar byttes ut mot stickade halsdukar och värmande koppar av te och varm choklad. Naturen omkring oss gör sig redo för vintern medans vårt arbete tar fart igen efter sommarens lediga dagar. När mörkret äter upp allt mer av dagen och väderleken känns tung som ett grått betongblock, vad kan då passa bättre än att krypa upp i favoritfåtöljen och förkovra sig i teckenspråkets värld? Tolktrycket vill tipsa om skön underhållning att ta del av för en kunskapsinbringande stund i höstmörkret.



Följ med på **Torbjörn Svenssons resa** på cykel under 240 mil från Treriksroset till Smygehuk. Dokumentärserien Utan syn och hörsel - så jävla rättslös finns på SVTPlay i fyra delar och skildrar Torbjörns kamp för att uppmärksamma situationen för personer med dövblindhet och deras rätt till assistans i vardagen. Att som förälder få rätten till att kunna ta hand om sina barn är energikällan som driver cykelns trampor vidare när Torbjörn visar på sin resa att med rätt hjälp är möjligheterna oändliga.



För den historietörstande typen tipsar vi om att gå den digitala stadsvandringen om **Dövas kulturarv** runt om i Örebro. Så här presenteras det framarbetade projektet: "Detta är ett axplock av klipp från de intervjuer som är gjorda inom Projekt Dövas kulturarv - skollivet i Örebro län på 1900-talet, Intervjuerna i sin helhet finns att hitta på Arkivcentrum i Örebro län. Ha en trevlig vandring när du tar del av en liten bit av dövulturen." Så klicka dig in på <https://dovaskulturarv.se/> och traska runt bland de olika skolorna och ta del av berättelser från elevhem, fritidsgårdar och andra mötesplatser från den tiden.



Genom ett projekt, **Dövkulturarv**, drivet av DHB i samarbete med Stockholms Dövas förening, med stöd från Arvsfonden, finns totalt 8 stycken djupt informativa filmer tillgängliga på Teckenbro AB:s Youtube-kanal. Filmerna hittar sitt innehåll i dövhet, dövkultur och dövrörelsen. Detta är en guldgruva för den som vill lära sig mer eller fräscha upp minnet kring olika termer inom dövvärlden, så som dövsiliens, deaf gain och eugenik. Hitta dit: Skriv "Dövkulturarv" i sökrutan på Youtube.



Få en inblick i livet på **Gallaudet University** genom realityserien Deaf U på Netflix där vi får följa en grupp döva och hörselskadade studenter som delar med sig av sina upplevelser och tillvaron i den teckenspråkiga studievärlden som det unika "dövuniversitetet" erbjuder.



# Aktuellt från Stockholms universitet

## AKTUELLT PÅ FORSKNINGSFRONTEN

Det finns begränsat med forskning i verkliga, tolkade sammanhang gällande dövblindtolkning och olika språkliga, perceptuella och sociala aspekter på tolkbrukares kommunikation med hörande tolkar i taktilt svenskt teckenspråk (STS). En ny artikel av Gabarró-López och Mesch vill bidra till ökad kunskap om dövblindas kommunikation. Författarnas förhoppning är att artikeln kan användas som bakgrund till kurser i utbildning om och tolkning av teckenspråk. Dövblindtolkning innebär inte bara att översätta vad som sagts eller tecknats, utan det handlar också om att förmedla så kallad multimodal kommunikation om vad sker vid ett givet ögonblick för att förstå sammanhanget.

Artikeln handlar om en studie av hur miljöbeskrivning förmedlas av två tolkar till två besökare med dövblindhet under ett guidat besök i en katedral. Analysen visar att en mängd olika strategier används, inklusive taktilt teckenspråk, med hjälp av lokaliseringpunkter (i form av pekningar), med hjälp av konkreta objekt för att skildra former samt genom att låta besökarna känna element och ytor i katedralen med händerna eller med fötterna. Besökarna får också en uppfattning av storleken för ett stort kyrkofönster genom att gå runt. Däremot är användningen av sociala signaler begränsad under det studerade tillfället.

Gabarró-López, S. & Mesch, J. (2020). Conveying environmental context to deafblind people: a study of tactile sign language interpreting. *Frontiers Education*, 5(Augusti), 1-12.  
<https://doi.org/10.3389/feduc.2020.00157>

## AKTUELLT PÅ KANDIDATPROGRAM I TECKENSPRÅK OCH TOLKNING

Höstterminen inleddes mycket positivt genom att den tidigare nedåtgående trenden med färre studenter bröts. Hela 35 studenter registrerade sig i höst på termin ett och 27 av dessa önskar fortsätta till termin två våren 2021. På termin tre har vi tolv studenter och på termin fem sex studenter. Nu återstår för studenterna att kämpa på och se till att de uppfyller kraven för att få gå vidare till nästa termin.

Pandemin fortsätter att påverka oss. Programmet har fått dispens för att bedriva färdighetsmoment på plats på cam-



pus, vilket underlättar väsentligt, inte minst för kurser i dövblindtolkning. I skrivande stund fungerar campusundervisningen, om än med ett två veckor långt avbrott med enbart distansundervisning på termin ett för att bryta smittkedjan när en student insjuknat i viruset. Vi har naturligtvis mycket väl tilltagna undervisningssalar, med minst dubbelt så många platser som studenter, så att avstånd kan hållas. Övningar externt, som exempelvis övningar på museer, mässor och studiebesök är svårare att få till givet aktuella rekommendationer. Lärarna arbetar kontinuerligt för att hitta alternativa former och anpassa undervisningen till rådande läge.

I vår ges kursen Handledarutbildning för teckenspråkstolkar för första gången, som det tidigare rapporterats kring. Kursen fick hela elva sökande och kollegiet ser mycket fram emot att välkomna erfarna teckenspråkstolkar som studenter i vår!

**Kristin Lagersten Löfgren**

*Utbildningskoordinator för Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning*



FOTO Ingmarie Andersson/Stockholms universitet

## VISSA SAKER ÄR SOM VANLIGT

Höstterminen 2020 har passerat halvlek och många rutiner i utbildningsverksamheten har fått anpassas till Corona-läget och ser därför annorlunda ut än de brukar på hösten. En sak är dock som vanligt, nämligen att vi har börjat mobilisera inför vårterminens uppsatsprojekt på Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning.

Uppsatsprojektet är alltså det examensarbete som studenterna skriver den sista terminen på sin utbildning. I examensarbetet ska de visa att de kan kombinera sina praktiska och teoretiska färdigheter. Studenterna kommer då under vårterminen 2021 att fortsätta med sina tolkningsövningar och parallellt genomföra detta uppsatsprojekt.

Vad brukar då studenterna skriva om? Nästan alltid handlar det om något som de uppmärksammat under utbildningen och uppfattat som särskilt svårt eller spännande. Nu finns det tillfälle att gräva vidare och fördjupa kunskaperna genom att designa ett projekt kring frågan och tränga in i och utreda det på ett systematiskt sätt. Ämnesvalet varierar stort. Tidigare uppsatser har handlat om allt från munbilder,

återgivning av metaforer, svordomar och laddat språk, tillägg och utelämnningar i återgivningarna, till samarbete och samspel mellan tolkarna i ett tolkteam ute på uppdrag, för att nämna några exempel.

Metoderna som studenterna använder brukar vara enkäter, intervjuer, observationer eller transkriptioner av inspelade tolkningar (både iscensatta och autentiska). Valet av metod ger olika typer av material som studenterna måste sortera, bearbeta och analysera. En ovärderlig tillgång i sammanhanget är alla de erfarna tolkar som brukar låta sig intervjuas, filmas och svara på enkäter.

Handledningen av uppsatsprojekten sker av både hörande och döva lärare från Tolk- och översättarinstitutet och institutionen för lingvistik. Laguppställningen på lärarsidan är redan klar. Nu inväntar vi studenterna och deras ämnesval. Och det är lika spännande som vanligt.

**Helena Bani-Shoraka**

*Studierektor för tolkutbildningarna på TÖI*

A close-up, black and white photograph of a camera lens, showing the intricate details of the lens elements and the surrounding housing. The lens is the central focus, with a soft, out-of-focus background.

# Att tolka på avstånd

*från 90-talet till dagens pandemi*

Av Silke Spangler

**Coronapandemin har lett till att fler och fler har fått bekanta sig med olika digitala lösningar för att träffa släkt och vänner, delta i jobbmöten eller utöva fritidsaktiviteter. Även vi tolkar har fått "ställa om", som det så fint heter. Hur man exakt hanterat uppdragen med tanke på covid-19 skiljer sig åt mellan landets olika tolkcentraler och företag, men alla tolkar har nog på ett eller annat sätt stött på fenomenet distanstolkning i dessa tider. En annan stor grupp kollegor som tolkar via skärm - oavsett pandemi eller inte - arbetar med bildtelefoni, förmedlingstjänsten som ständigt ökar.**

# Bildtelefoni och tolkarna

## - En historisk tillbakablick

Tolktrycket har under alla år följt framväxten och utvecklingen av bildtelefonin. Redan när tjänsten var i sin linda funderade man förstas på hur det skulle bli för tolkarna. I tidningens arkiv går det att finna ett flertal artiklar som belyser förhoppningar, farhågor och tekniska frågor.

Så, hur trodde vi egentligen att det skulle bli? Redan år 1996 förstod vi mycket riktigt att "bildtelefonen har kommit för att stanna, och kommer säkert bli ett komplement i den framtida tolkverksamheten" (Tolktrycket nummer 3, 1996). Förutom diskussionerna kring de olika rent tekniska lösningarna och hur dålig bild och dåligt ljud skulle påverka tolkningen funderade man även på hur tolkrollen skulle förändras. Tolken skulle ta mindre plats i rummet och kunna "stängas av efter utförd tolkning", alltså bli som ett tekniskt hjälpmedel, spekulerades det i. Man verkade vara eniga om att tolkning via bildtelefon främst lämpar sig för korta tolkningar och passar mindre bra vid "personliga samtal, konflikter eller läkarbesök", vilket brukargrupper lyfte fram 1996.

I en debattartikel med titeln "Bildtelefon - tolkens vän eller fiende" i Tolktrycket nummer 1 år 1997 inleder debattören Tommy Lyxell med fördelarna av den snabba teknikutvecklingen och går sedan över till att diskutera hur tolkarna ställer sig till den nya tekniska lösningen. Han beskriver att många känner ett motstånd inför tekniken och den minskade sociala kontakten. Svårigheterna

**Erfarenheter av bildtefontolkning**  
Maj 1997

Sylvia Bergqvist har arbetat som bildtefontolk under 3 månader på Örebro TC, men nu känner hon att hon vill ut och tolka igen.

Även avsnitts trycket för rena förteckningar gällande tidigare gjorda tillställningar.

Vad gäller användning om så har brukarna haft förståelse för ett lägre tempo i teckenpråkproduktionen och att det ställer högre krav på den fysiska miljön. Men visst har det förekommit att personeer måst vrådas ned, lampor måst slås på/av, tjuvar bytas mm. Det har också framkommit att tolkarnas bilden vara så dålig att det bara är att lägga på och de får prova att rätta uppigen. Bildtelefonerna har även blivit ännu mer användbara. Bland dessa är uppskattningen stor. De tycker att det är en himmelsväld skillnad att ringa och göra en tolkställning via bildtelefon, istället för att trögla med testtelefoner.

**Nytt medium**  
Det är viktigt att utvecklingen följer upp inom detta

**Ensamarbete**  
Ja, jag känner att nu måste jag komma ut igen. Jag saknar den frihet som man faktiskt har som tolk mellan de olika uppdragen. Här har jag varit bunden till bildtelefonen via en personskärm och det har känts stressigt. Men främst saknar jag välmin "andra-tolk", i bildtelefon arbetar man ju själv. Det är viktigt med det prövar och stöd man får från den andra tolken. Jag tycker också att jag blivit lite "selvständigt", man måste ju hela tiden anpassa hastigheten i bildtelefonen. Jag har nog tappat tempot under den här tiden.

**Anpassning**  
Tolkningarna har för det mesta varit tefontolkningar, alltså bildtefontolkningar. Det har förekommit att de två tolkbrukarna har samtal på samma plats brukarna vid en bildtelefon och tolken vid en annan. Men det är inte lika konsekvent som telefon-tolkning. Sylvia brukar vid utdragen av tolkningen nämna att den dåliga person-ringer via bildtelefon, som ringer via bildtelefon, detaljhar förklaringsöretning ej väckt följer eller kommenterar från den förväntade brukaren. Bildtelefonen har

tolken har som arbetsplats måste anpassas, vad gäller belysning, ventilation m.m.

**En dag i veckan**  
Personligen tycker jag att det blir för intensivt att bara vara bildtefontolk och sitta inne. Kanske en dag i veckan eller liknande kan vara mer lagom. Jag har känt trötthet i ögonen efter långa pass framför skärmen.

Min kollega ska nu prova att jobba på distans, via en bildtelefon i hemmet, men det är nog inte möjligt. Jag tror att bildtefontolkning är ett bra komplement, men ej helt kan ersätta tolk på plats. Det känns också svårare att följa om och om-startas. Det kan ju vara svårt även vid vanlig tefontolkning. Tekniken har dock förbättrats, det är bättre bild m.m. Men ibland kan

rysk kompetens behövs. Vid tolken kompetens krävs för att tolka i detta nya medium? Skiljer sig tolkens uppgifter (bild från tolkning på plats)? Finns det bildtefontolkare? Kommer det att utvecklas appar för "TOC-tolk" (tefontolk)?

**Komplex uppgift**  
Ska tolkar dessutom kunna förmedla via testtefontolkning?

Det ska bli intressant att följa försöket med bildtefontolkningarna hos tolken. Vad kan det innebära att vara distansarbetande tolk? För det är trots allt en skillnad i arbetsområde, i en "konkret tolkning" (företag) mot distansarbete (företag) via bildtefontolkning i hemmet.

Text: Anders Johansson  
Foto: Örebro tolkcentral

**Hoppas allt går bra!**

Vi övergläds och med detta nummer till att behandla fotografier och andra bilder digitalt innan tryck. Tidigare har den behandlingen utförts av trycket. Vi ber därför om ursäkt om vissa problem skulle uppstå i övergångsperioden.

Thomas Ahren

**DÅ OCH NU - VAD HAR HÄNT PÅ 20 ÅR?**

**År 2000** hade förmedlingstjänsten för bildtelefoni 250 kontinuerliga användare. Tolktiden var begränsad till 30 minuter och det genomsnittliga samtalet varade i sex minuter. Öppetider var alla vardagar mellan 8:00 och 20:00. Örebro Tolkcentral hade bemanning hela dagen och mellan 9:00 och 15:00 kopplades studio två in, d v s Stockholm eller en till i Örebro.  
(källa: Tolktrycket nummer 2, 2000)

**År 2020** har bildtelefoni.net i genomsnitt 8700 unika användare. I oktober tog tjänsten emot totalt 19 512 samtal, varav ca 75% var förmedlade samtal och ca 25% distanstolkningar. Tjänsten är öppen dygnet runt, årets alla dagar. Det finns ingen tidsbegränsning för förmedlade samtal medan distanstolkning får pågå i högst 60 minuter kontorstid och högst 30 minuter övrig tid. Det genomsnittliga samtalet varade ca åtta minuter. I Örebro finns ett 20-tal studios, men även i Härnösand och Uppsala bemannas tjänsten med tolkar.  
(källa: bildtelefoni.net)

med att tolka via en platt skärm tas upp, liksom etiska frågeställningar samt vilka typer av uppdrag som lämpar sig för den sortens tolkning. "Ska vi kräva att bildtelefon bara används vid mindre sammankomster och enskilda samtal?", frågar Lyxell i artikeln. Han tangerar även tolkars arbetsmiljö såsom längden på pass man kan arbeta framför bildtelefonen och huruvida den minskade restiden kan komma att leda till att tolkar förväntas jobba fler tolktimmar. Hur tolkar ska få tillräckligt med återhämtning när restiden försvinner och om man som tolk kommer ha rätt att avstå från att använda tekniken är andra frågor som lyfts.

Samma år som Lyxells debattartikel, publiceras i Tolktrycket nummer 2 en artikel om Sylvia Bergqvists erfarenheter av att ha arbetat i bildtelefon under tre månader. Hon berättar att det var dags att "komma ut" igen och att hon saknat friheten mellan de olika uteuppdragen och arbetet tillsammans med kollegor. "Personligen tycker jag att det blir för intensivt att bara vara bildtefontolk och sitta inne. Kanske en dag i veckan eller liknande kan vara mer lagom. Jag har känt trötthet i ögonen efter långa pass framför skärmen", förklarar Sylvia 1997.

Från föregående sida

### ....Socialstyrelsens utvärdering

till sig både i ålder och antal. Denna brukar grupp är mycket dåligt kartlagd enligt min uppfattning.

veckling av tolkar. Orandelen anställda är ca 65 %

Oktober 1996

### Långsam ökning

Trots de antagna prognoserna för tolkar

## Bildtelefon Framtidens tolkhjälpmedel?

Redan idag finns bildtelefoner som fungerar på vanliga telefonnätet, dock på "ISDN-kablar". Kommer framtidens tolkcentraler att likna "FOC" via bildtelefoner?

artikel här intill.) SDR har också ett nytt stort projekt på gång. Det diskuteras även om en standardändring.

### Dyrt

Angående bildkvaliteten så är det visserligen en väldig kostnads skillnad mellan de olika systemen. Men det är också en väsentlig skillnad vad gäller bilden, i alla fall med den gamla tekniken. Teckenspråket måste "anpassas", i mer eller mindre grad, och assimilation är inte att rekommendera. Dock verkar detta inte vara det största problemet om man läser utvärderingen från Kalejdo/AMI som gjordes juni-95 angående projektet på Siemens.

Bildtelefoner finns bl.a. på följande platser; SDR/Leksand-SDR/Stockholm, Örebro TC, dövföreningen, Gymnasier, DHB m.fl., Göteborgs TC (att användas som "fjärrtolk" vid en utbildning) och företaget Siemens Elema, Solna med förbindelse till Sthlm TC. Bildkvaliteten skiljer sig mellan dessa system. Den bästa kvalitén håller nog SDR-linjen med en över-



### Tolken genom media

Något som dock kan vara en fördel med tolkning via bildtelefon är att tolken tar mindre plats i rummet(!). En arbetsledare nämnde också i utvärderingen att det var lättare att glömma en kamera än en tolk. Tolken blir alltså via media det tekniska hjälpmedel som kan stängas av efter utförd tolkning! Vilket är en intressant iakttagelse. Skulle detta kunna användas i situationer då tolken av någon anledning "stör" eller "tar för stor plats"?

Något annat som nämndes var att tolk via bildtelefon medförde bättre mötesdisciplin... Denna uppgift kan dock underbevakad ej bekräftas.

### Konstig stavning

I anslutning till bildtelefonen har en dokumentkamera placerats. Denna har kommit väl till användning när text nummer och/eller namn ska visas. Vid exv. telefонтolkning till en myndighet kan snabbt avdelning, namn och telefonnummer visas. Eller om någon svårbeskrivbar bild ska tolkas. Denna kamera fungerar så att



föringskapacitet på 2000 kbps (tusen bitar per sekund). Som jämförelse kan nämnas en normal TV-bild utan komprimering som har 140 000 kbps. 2000 kbps ger en mycket bra bild men kostnaden är tydligen mycket hög, linjen tar motsvarande 30 telefonlinjer i anspråk. Bildtelefonerna som är placerade på Siemens Elema och TC/Sthlm har en hastighet på 364 kbps och används till motsvarande 6 telefonlinjer. "Örebro-systemet" ligger på en hastighet av 128 kbps och 2 telefonlinjer. Dock verkar det vara mycket på gång med ett nytt projekt via TC-telefoner. (Se

### Telebildtolk

Bakom projektet "Telebildtolk" stod Siemens, Arbetsmarknadsstyrelsen, Riksförklaringsverket, Arbetsinspektorsäkringsverket, Daltek (som har den, Teja och Daltek (som har ställt för teknisk support och projektledning). I en arbetsgruppsuppdrag har dessutom representanter från Ami Döv Uppsala, Kalejdo/personalutveckling AB och tolkcentralen deltagit.

Syftet med projektet var att på en arbetsplats med flera döva introducera bildtelefon (videotelefon) och med hjälp av denna göra jämförelsebeten på arbetsplatsen, underlätta kommunikation och information, introducera fjärrtolkservice, mm. Företaget Siemens Elema har ca 1.900 anställda och av dessa är ca 15 döva. Projektet var ett år och under detta år skulle bildtelefonen användas

## Bildtelefon kräver lugn

Av Unn Thofelt

Förmedlingstjänst för Bildtelefon finns på Örebro Tolkcentral Post- och Telestyrelsen (PTS) har köpt tjänsten och Örebro Läns Landsting driver förmedlingen. Stockholm är redan med i samarbetet, men det är flera landsting som är intresserade av att gå med. Det är även PTS långsiktiga planer att flera ska ingå i förmedlingen. Socialstyrelsen har även pengar för att ordinaera telefoner.

### Medelstora samtal

Medelstora samtal är öppna alla dagar mellan 8.00 och 20.00. Tolkcentral har öppna dagar hela dagen. Mellan 10.00 och 16.00 kopplas studio två till en tolk eller en till en tolk. För närvarande betalar de 250 kronor per timme för tolkningen.

### Samtalskostnader

Samtalskostnader för bildtelefoner är betydligt lägre än för ordinarie telefoner. Detta beror på att bildtelefoner använder sig av ISDN-linjer som är billigare att använda än vanliga telefonlinjer. Detta gör att kostnaden för bildtelefoner är betydligt lägre än för ordinarie telefoner.

“Det blir för intensivt att bara vara bildtelefonolk och sitta inne”

**“Det blir mer ansträngande att tolka”**

“Innebär minskad restid att arbetsledningen vill att vi ska tolka mer?”

“Snart har vi bildtelefoner i våra bordsdatorer”

**“Vi blir väl snart fler och fler som kommer att synas i rutan”**

# Hur mår tolkar i bildtelefon?

- Forskning från USA visar på stress och utbrändhet



*Kathryn Bower på universitetet i Gallaudet gjorde 2015 en studie på amerikanska teckenspråkstolkare i bildtelefon och undersökte huruvida de utsätts för stress och utbrändhet i sitt arbete. 395 tolkar svarade på hennes frågor och resultaten låter sig sammanfattas med att tolkar i bildtelefon i högre grad upplever psykisk ohälsa kopplade till sitt arbete än tolkar som inte arbetar i bildtelefon.*



Deltagarna i studien fick ta ställning till en rad olika stressande faktorer, varav följande fem toppar listan: 1) att hantera samtal i vilka en av deltagarna är arg på tolken, 2) oro inför tidsintervallet mellan samtalen, 3) få ett 112-samtal, 4) oro inför fysiska besvär, och 5) att tolka samtal med mycket begränsad bakgrundsinformation. När deltagarna fick möjlighet att lyfta fram egna stressfaktorer blev listan än längre. Områden som då tas upp berör allt från obekvämt innehåll i tolkningen, tekniska problem, problem med företagsledningen och tidspress. Ett flertal tolkar berättar att de känner sig stressade eftersom de upplever att både ledningen och inringare behandlar dem som om de vore "maskiner eller robotar".

I studiens andra del berörs mer specifikt fenomenet utbrändhet, vilket i studien definieras som "ett tillstånd i vilket människor lider av en negativ förändring av känslor, attityder och förväntningar, vilket kan leda till utmattning och minskad arbetsförmåga". Deltagarna fick svara på frågan huruvida de just nu (eller vid ett tidigare tillfälle) känner sig utbrända när de arbetar i bildtelefoni. 60% av respondenterna besvarar frågan med "ja" och och ytterliga-



*Listan på de deltagande tolkarnas egna förslag på vad som kan åtgärdas är lång*

re 16% att de tidigare har upplevt utbrändhet. Dessutom nämner ett antal tolkar att de under vissa omständigheter eller i vissa tidsperioder har upplevt utbrändhet kopplad till arbetet, däremot inte har upplevt en mera generell, ständigt pågående utbrändhet i arbetet.

Listan på de deltagande tolkarnas egna förslag på vad som kan åtgärdas är lång. Högst upp finner man en önskan om ett minskat antal samtal att förmedla samt fler och längre pauser, exempelvis 15 minuter per arbetad timme, alternativt att varva mellan 20 minuters arbete följd av 20 minuters paus. Dessutom efterfrågas mer tid för reflektion och stöttning kollegor emellan samt från arbetsledningen. Även mer fortbildning och bättre lön tas upp som viktiga områden att förbättra.

Enligt Bower utsätts alla teckenspråkstolkare för krävande och stressande situationer. I bildtelefon ställs dessa aspekter dock ofta på sin spets och kan leda till negativa konsekven-



*På grund av den dåliga arbetsmiljön och stressen den orsakat dem har många tolkar lämnat bildtelefonin*

ser för tolkarnas psykiska hälsa. Bristen på kontroll över sin arbetssituation nämns som ett övergripande och i systemet djupt rotat problem. Bower betonar arbetsgivarens ansvar att erbjuda en god arbetsmiljö som säkerställer tolkarnas hälsa. Många tolkar i studien upplever dock att de knappt erbjuds någon hjälp alls från sina arbetsgivare för att hantera den fysiska, mentala och emotionella påfrestningen och ohälsan de drabbas av.

På grund av den dåliga arbetsmiljön och stressen den orsakat dem har många tolkar lämnat bildtelefonin eller kraftigt minskat ner på hur mycket de arbetar inom tjänsten. Detta i sin tur påverkar hela bildtelefoni-industrin negativt i stort enligt Bower. Om det höga antalet tolkar som blir utbrända stiger än mer så kommer detta leda till en ond spiral av stor personalomsättning som i sin tur genererar mer stress och utbrändhet bland tolkarna som är kvar. Och detta påverkar förstås även hörande och döva slutanvändare av tjänsten negativt.

Bower sammanfattar sin studie med att tolkar i bildtelefon i hög grad upplever stress och utbrändhet. Bildtelefoni-industrin i USA växer och företagen bygger tjänster och organisationer som enligt Bower kan bryta ner tolkar fysiskt, mentalt och emotionellt. Hon uttrycker en starkt kritisk hållning gentemot dessa företag och efterlyser förändringar för att skydda dem som faktiskt genererar företagets vinster: tolkarna.

#### LÄS MER

Ta del av studien i sin helhet på <https://digitalcommons.unf.edu/joi/> där du hittar alla volymer sedan 2011 av Journal av Interpretation i pdf-format.

# Att värna vår hälsa och vårt yrke under pandemin

## - opinion från USA

Jemina Napier har på plattformen Acadeafic i juni 2020 publicerat en text (samt film på ASL) om coronapandemins påverkan på teckenspråkstolkars arbetsförhållanden och kvalitetsaspekten av det ökande antalet tolkningar som utförs via digitala verktyg på distans. Även ämnet bildtelefoni berörs.

Olika typer av bildtelefonitjänster ökar explosionsartat i Storbritannien, USA och en mängd andra länder. Coronapandemin vi lever i har ytterligare påskyndat trenden med bildtelefoni och olika distanslösningar. Många frilanstolkare som plötsligt stod utan inkomst har hoppat på tåget och börjat tolka hemifrån, både med och olika typer av bildtelefoni och distanstolkningslösningar. Jemina Napier frågar sig hur detta kommer påverka branschen och våra löner framöver. Kommer vi snart få betalt per minut? Det finns enligt

”

*Samtidigt som distanstolkning är mer utmattande kan det hända att uppdrag som kräver två tolkar bara bemannas av en tolk..*

Napier en tendens att företagen som erbjuder bildtelefonitjänster trycker ned kostnaderna och på så vis exempelvis inte betalar tolkarna tillräckligt.

Även forskning på området pekar enligt Napier på att tolkmedierade samtal via olika typer av videoteknologi inte bör ersätta "vanlig" tolkning, utan istället användas som komplement vid sista-minuten-bokningar, tolksituationer med låg risk eller om döva bor mycket avlägset. Forskningen lyfter även fram de fysiska, mentala och känslomässiga utmaningar som bildtelefonitolkare ställs inför och som kan leda till stress och utmattning.

Napier reflekterar kring hur distansarbetet påverkar tolkarnas hälsa. Distansarbete innebär ofta än mer ensamarbete, vilket hon ställer sig kritisk till. Inte bara för att det är



**Jemina Napier** är professor på Heriot-Watt University i Edinburgh på Centre for Translation & Interpreting Studies. Hon är tolk, forskare och lärare som arbetar med lingvistisk, social och etnografisk forskning på området teckenspråkskommunikation både med och utan tolk.

utmattande för tolken, utan också utifrån ett större perspektiv: under lång tid har vi tolkar kämpat för att förbättra arbetsvillkor och höja yrkets status. Om vi nu ställer upp på vad som helst, då kommer man kräva samma sak av oss även efter pandemin, oroar sig Napier. För att det är billigare.

Därför uppmanar hon oss att noggrant tänka på hur mycket vi vill arbeta via videolänk, på vilka konsekvenser de val vi gör under pandemin kan komma att få i framtiden, även om hon visar förståelse för att det för många helt enkelt handlar om att få ihop pengar till hyran. När pandemin är över kommer tolkförmedlingar och andra som erbjuder tolktjänster kanske säga "Ni kunde ju jobba så här under covid-19, varför skulle ni inte kunna fortsätta?" Detta är en risk för oss som kår och en risk för döva, påpekar Napier. Hon råder oss därför att se till att inte släppa på kraven på våra arbetsvillkor, kvalitén på tolkningar vi utför och tillgängligheten för våra tolkanvändare. "Tänk långsiktigt!", är hennes slutliga uppmaning till oss.

### LÄS MER

Acadeafic är en akademisk plattform, administrerad av ett flertal döva forskare som delger sitt arbete inom Deaf Studies och teckenspråksforskning  
<https://acadeafic.org/>

... något placeras under den skiftar utgående bild från personkameran till dokumentkameran.

### Synpunkter

Synpunkter från utvärderingen som gjordes av de olika brukargrupperna var bl.a.:

\* Många döva, hörande och tolkar anser att fjärrtolk är mindre bra vid större möten och längre föreläsningar.

\* Ejlämpligt vid personliga samtal, konflikter eller läkarbesök.

\* Genom den tvådimensionella bilden kan avläsning för-

svaras.

\* Förväntningarna har infridats. Borde spridas till fler. Närhet till snabb information.

### Viktigt vi är med

Bildtelefonen har kommit för att stanna, och kommer säkert bli ett komplement i den framtida tolkverksamheten. Detta kanske speciellt i de fall där restiden är väldigt lång men tolkningen kanske inskränker sig till ett 10 minuters samtal. Det är i dessa fall man kan se systemets fördelar. Dessutom just att öka tolktillgänglighet via en "FÖC" som

alternativ till vanlig telefontolkning. Men det är viktigt att vi tolkar kan vara med och på-

Ur Tolktrycket oktober 1996



Men "tolk på plats" kommer nog ändå även i fortsättningen svara för merparten av tolkuppdragen, eller?

Anders Johansson

Källa: Projekt  
Telebildtolk,  
slutrapport, Delvert/  
Sundman

## Tolkning via bildtelefon



I våras startade ett nytt bildtelefonprojekt i Örebro. Johnny Kristensen är anställd på tolkcentralen under två år som projektledare för Bildtecprojektet. Han har tidigare arbetat som akustik- och serviceingenjör på Audiologiska kliniken i Örebro.

Syftet med Bildtecprojektet är att förbättra kommunikationssituationen och kommunikationsmöjligheterna mellan:

- döva som på sitt första språk, oberoende av annan person, kan kommunicera över telenätet och

- döva och hörande via tolk, då det gäller kommunikation av snabb och kort karaktär.

Till detta tillämpas redan känd bildtelefon teknik över 128 kbit.

### Rikstolktjänst i Örebro

Ett av de långsiktiga målen är att lägga grunden för en rikstolktjänst i Örebro. Genom att erbjuda tecken-språkstolkning över bildtelefoni i ett rikstäckande nät kan en ny och bredare marknad skapas för tolkservice. Användningen och tillämpningen kan vid första anblicken likna tidigare projekt. Vad som är skillnaden är att vi skall försöka bygga upp ett naturligt brukarnät. Man kan t.ex. runt en person utrusta släkt och vänner som den här personen ofta har kontakt med. På så sätt kan man få upp ett högt användande på ett na-

turligt sätt. Om du ska ringa dagligen, kanske flera gånger dagligen, så ställs det stora brukarkrav och eventuella för- och nackdelar lär snart visa sig.

### Samarbete

I arbetet att lokalisera olika brukarmiljöer ska samarbete ske med brukarorganisationerna på lokal nivå. Utifrån erfarenheterna i "hembrukarnätet" och i samarbete med brukarorganisationerna ska även offentlig- och arbetsmiljö utrustas. Nätet kommer totalt att innehålla ca 40 telefoner. Några arbetsplatser kommer att utrustas med bildtelefon, kanske främst arbetsplatser där det arbetar någon eller några döva bland hörande arbetskamrater. Intentionen är då att med hjälp av bildtelefonen kunna täcka ett spontant tolkbehov. Det kan t.ex. vara fråga om en produktions-teknisk ändring på ett företag där informationsförmedlingen är överstökad på fem minuter, men där den döva medarbetaren får bristfällig eller ingen information alls på grund av språkförobistring.

### Tolkcentraler intresserade

Bildtelefonens roll i denna situation är att täcka det spontana tolkbehov som kan uppstå med kort varsel och tidsmässigt är så kort att det aldrig kommer till tolkcentralens kännedom. Här kan t.ex. arbetsgivaren ringa upp tolkcentralen och få en snabb förmedling via bildtelefon, som kanske inte är optimal men förmodligen bättre än ingen alls. Vad som bör poängte-

ras är att bildtelefonen bara skall användas till korta och snabba tolkning-ar. I den här delen av projektet är Telia med och sponsrar med ca 500.000



kronor som ska gå till att placera ut telefoner utanför vårt upptagningsområde. Det finns redan intresse från andra tolkcentraler.

### På akutmottagningen

Ännu en målgrupp finns att nå och det är offentliga platser där det också kan uppstå spontana tolkbehov, t.ex. på bibliotek, apotek. Kanske kan man tänka sig en centralt placerad telefon på regionsjukhuset eller akutmottagningen.

Jonas Mattsson

Foto: Örebro tolkcentral

# Hittade du denna tidning på din utbildning?

Varför inte få Postnord att bära hem ditt egna exemplar till din dörr? På [sttf.org](http://sttf.org) finns allt du behöver för att göra det möjligt.

